การแบ่งปันความรู้เพื่อการแก้ปัญหาในช่วงวิกฤติและหลังสถานการณ์โควิด-19 ของผู้นำชุมชนอำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล

Knowledge sharing for problem solving during the crisis and post the COVID-19 situation of community leaders in Khuan Kalong District, Satun Province

เยาวลักษณ์ สุวรรณแข (Yaowaluk Suwannakhae)[1]
ก้องกิดากร บุญช่วย (Kongkidakorn Boonchuay)[1*]
ลัดดา ประสาร (Ladda Prasan)[1]
ธีระ ราชาพล (Teera Rachapol)[1]
พินิจ ดวงจินดา (Pinit Duangchinda)[1]

[1]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ

*Corresponding author: E-mail: boonchuay_tsu@live.com

ได้รับบทความ: 28 มี.ค. 67 / แก้ไขปรับปรุง: 17 มิ.ย. 67 / อนุมัติให้ตีพิมพ์: 30 มิ.ย. 67 / เผยแพร่ออนไลน์: 17 ก.ค. 67

DOI: 10.14456/rilj.2024.2

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยที่ได้การสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ สัญญาเลขที่ A17F650113 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ของประชาชนในอำเภอควนกาหลง และเพื่อถอดบทเรียนเกี่ยวกับการแบ่งปันความรู้เพื่อการเผชิญปัญหาในช่วงเวลาระหว่างและหลังสถานการณ์

โควิด-19 ด้วยระเบียบวิธีวิจัยผสมผสานซึ่งใช้การวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีเชิงปริมาณจากกลุ่มสมาชิกชุมชนตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล จำนวน 294 คน ด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบสอบถาม ส่วนการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เพื่อการรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นผู้นำชุมชนในพื้นที่ควนกาหลงจำนวน 21 คน ผลวิจัยพบว่าอำเภอควนกาหลง เป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์มากที่สุดประมาณตำบลละ 2,000 คน โดยเฉลี่ยหมู่บ้านละ 100-200 คน จำนวนผู้ติดเชื้อสูงสุดอยู่ที่ หมู่ที่ 4 ตำบลควนกาหลง มีจำนวนผู้ติดเชื้อก่อนสายพันธุ์โอมิครอน 800 คน ซึ่งส่งผลกระทบที่สำคัญคือ รายได้ ความช่วยเหลือของภาครัฐในการเพิ่มรายได้ ประชาชนไม่สามารถปรับตัวกับกิจวัตรประจำวันวิถีใหม่ รวมถึงการดูแลตนเองและบุคคลในครอบครัวที่ยากลำบาก ในระหว่างที่ประชาชนในอำเภอควนกาหลงอยู่ระหว่างการเผชิญปัญหาสถานการณ์โควิด-19ที่รุนแรงนี้ ผู้นำชุมชนได้แบ่งปันความรู้เพื่อการแก้ไขสถานการณ์โดยตรงเกี่ยวกับโรคระบาด ผู้ติดเชื้อและการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ การกินอยู่ของประชาชนที่แร้นแค้น ขาดรายได้เพราะไม่สามารถกรีดยาง ตัดปาล์มได้ แอปพลิเคชั่นไลน์ เสียงตามสายจากมัสยิด เป็นช่องทางสำคัญเพื่อสื่อสารกับสมาชิกของชุมชนเรื่องแนวปฏิบัติที่สำคัญ และหลังสถานการณ์โควิดสารสนเทศเรื่องการเก็บออมเงินเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องส่งเสริมอย่างจริงจังเพื่อเตรียมพร้อม ไว้เมื่ออาจเจอวิกฤติในวันข้างหน้า การไม่ตั้งอยู่บนความประมาท มีความระมัดระวังในการใช้ชีวิตมากขึ้น

คำสำคัญ: การจัดการสารสนเทศ ช่วงวิกฤตโควิด19 หลังวิกฤตโควิด19 ผู้นำชุมชน

Abstract

The research is part of a research project funded by Thailand Science Research and Innovation (TSRI) and Program Management Unit on Area Based Development (PMU A) the contract number is A17F650113. The objective is to study the impact of the COVID-19 situation of people in Thung Nui Subdistrict and to extract lessons about knowledge sharing for coping during and after the COVID-19situation. A mixed research method which combines the methodology of quantitative along with qualitative method. Researchers collected data from 294 people by utilizing quantitative methods from Thung Nui Subdistrict community members in Khuan Kalong district, Satun Province using structured interviews and questionnaires. In-depth interview section Semi-structured interviews

are a qualitative research method which were used to collect information from 21 key informants who were community leaders in the Kuan Kalong district. Findings revealed that the Kuan Kalong district It is the area most affected by the situation, with approximately 2,000 people per subdistrict, with an average of 100-200 people per village. The highest number of infected people is at Moo 4, Kuan Kalong district, where there are 800 people infected before theSARS-CoV-2 Omicron variant. The main impact is on income, government assistance in increasing. People are unable to adjust to the new normal daily routine. Including taking care of yourself and family members who are in difficult situations. Meanwhile, the people of Kuan Kalong district are in the process of facing this severe COVID-19 situation. Community leaders organized information to directly solve the situation regarding epidemics, infected people, and solving economic problems. Line application is an important channel for communicating with community members about prevention practices. And after the COVID situation, information about saving money is an important matter that must be promoted seriously to be prepared for when there may be an expected crisis in the future.

Keywords: knowledge sharing, covid 19 crisis, post covid 19 crisis, community leaders

บทนำ

สถานการณ์โควิด-19 แพร่ระบาดไปทั่วโลก ประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่สองที่มีรายงานกรณีผู้ติดเชื้อโควิด-19 ได้ออกมาตรการที่หลากหลาย เพื่อรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าวด้วยความฉับไว ไม่ว่าจะเป็นมาตรการสาธารณสุข การคุ้มครองทางสังคม ประเทศไทยประสบกับการแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่สี่ในปี พ.ศ. 2564 กลุ่มเปราะบาง ได้รับผลกระทบแล้วมีการฟื้นตัวที่ช้าลงมากกว่ากลุ่มอื่น อัตราการจ้างงานโดยรวมของประเทศยังคงตัวอยู่ที่ร้อยละ 68 นับตั้งแต่เริ่มมีการระบาด แม้อัตรานี้จะแตกต่างไปบ้างตามกลุ่มประชากรและภูมิภาคต่างๆ แม้การจ้างงานในเมืองจะลดลง การจ้างงานในแถบชนบทกลับเพิ่มขึ้นเนื่องจากผู้คนที่ต้องออกจากงานในตัวเมืองหวนคืนสู่ภาคการเกษตร ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 50 กล่าวว่างานของตนได้รับผลกระทบจากโควิด-19 บางคนต้องออกจากงาน บ้างถูกลดจำนวนชั่วโมงทำงานหรือค่าตอบแทนลง ความเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลกระทบต่อครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำ ผู้หญิง ผู้มีการศึกษาไม่สูงนัก และผู้ที่อาศัยอยู่ภาคใต้อย่างมีนัยสำคัญ (Belghith & Arayavechkit, 2021) สหประชาชาติประเทศไทยร่วมมือกับจังหวัดที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดเพื่อสร้าง

ความยืดหยุ่นให้กับระบบการปกครองท้องถิ่นและตัวแสดงอื่นๆ รวมถึงส่งเสริมการนำแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจมาใช้ในหน่วยงานรัฐบาลท้องถิ่นและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นต้น

การวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยที่ได้การสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ สัญญาเลขที่ A17F650113 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ของประชาชนในอำเภอควนกาหลง และอำเภอควนกาหลงจึงเป็นพื้นที่ผู้วิจัยสนใจลงพื้นที่ในการทำวิจัยและเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด 19 อย่างมากแห่งหนึ่ง อำเภอควนกาหลงเมื่อเริ่มก่อตั้งนั้นเดิมเป็นตำบลหนึ่งอยู่ในการปกครองของอำเภอเมืองสตูล ต่อมาเมื่อ พ.ศ.2502 กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย (ในขณะนั้น) ได้จัดตั้งนิคมสร้างตนเองในพื้นที่บางส่วน โดยราษฎรจากจังหวัดพัทลุง สงขลา ตรัง และนครศรีธรรมราชอพยพเข้ามาอยู่อาศัย ทำให้ประชาชนเพิ่มขึ้นรวดเร็ว กระทรวงมหาดไทยจึงประกาศตั้งเป็นกิ่งอำเภอควนกาหลง เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2512 มีเขตการปกครอง 4 ตำบล คือ ตำบลทุ่งนุ้ย ตำบลควนกาหลง ตำบลท่าแพ และตำบลแประ โดยกรมประชาสงเคราะห์ได้มอบที่ดินพร้อมอาคาร จำนวน 125 ไร่ ให้ใช้เป็นที่ว่าการอำเภอชั่วคราว และได้รับการจัดสรรงบประมาณสร้างที่ว่าการกิ่งอำเภอแล้วเสร็จ เปิดทำการได้ในปี พ.ศ.2514 ได้รับการยกฐานะเป็นฐานอำเภอในปี พ.ศ.2519 ตามพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งเป็นอำเภอควนกาหลง ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 8 กันยายน 2519 และระหว่างรอพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเป็นอำเภอ กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศตั้งกิ่งอำเภอท่าแพ เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2519 โดยแยกตำบลท่าแพ กับตำบลแประ แยกออกไป ต่อมาอำเภอควนกาหลง ได้ตั้งตำบลใหม่เพิ่มขึ้นอีก 3 ตำบล คือ ตำบลอุใดเจริญ ตำบลปาล์มพัฒนา และตำบลนิคมพัฒนา รวมเป็น 5 ตำบล 41 หมู่บ้าน และเมื่อปี พ.ศ.2539 กระทรวงมหาดไทย ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทยแบ่งเขตท้องที่อำเภอควนกาหลง ตั้งแต่วันที่ 15 กรกฎาคม 2539 ปัจจุบันมี 3 ตำบล คือ ตำบลอุใดเจริญ ตำบลควนกาหลง ตำบลทุ่งนุ้ย โดยมีหมู่บ้าน 32 หมู่บ้าน (สำนักงานจังหวัดสตูล, 2561) จากการเล่าเรื่องด้วยปากเปล่า หรือมุขปาฐะของชาวบ้านตำบลทุ่งนุ้ยกล่าวว่า ควนกาหลง มีสภาพเป็นควน (ภาษาถิ่นใต้ หมายถึง เขาเล็ก หรือเนินเตี้ยๆ) เป็นป่าทึบ สลับซับซ้อน มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างมาก อากาศบริสุทธิ์ มีต้นไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้หลุมพอ ตะเคียนทอง พะยูง ยางนา และอื่นๆ จนมีเรื่องเล่าต่อๆกันว่าเมื่อผู้คนเข้ามาในป่าเขาแห่งนี้แล้วหลงทางหาทางออกไม่เจอ รวมถึงกาหลงเข้ามาในป่าก็หาทางออกไม่ได้ จึงเป็นที่มาของชื่อว่า “ควนกาหลง” ประชากรของควนกาหลงประกอบด้วยชาวอิสลามและชาวพุทธ ที่อยู่ร่วมกันอย่างสงบ สันติ ประกอบอาชีพการทำสวนยาง สวนปาล์ม สวนเกษตรผสมผสาน

ปัจจุบันสารสนเทศโดยทั่วไปอาจจะอยู่รูปแบบไฮบริด (Hybrid) ซึ่งเป็นรูปแบบดิจิทัลและรูปแบบที่สามารถจับต้องได้ สารสนเทศชุมชนเกี่ยวข้องกับความร่วมมือขององค์กรหรือกลุ่มต่างๆ ความรับผิดชอบ

ในการแบ่งปันข้อมูล และการใช้ทรัพยากรที่มีความหลากหลายของแหล่งข้อมูลที่มีอยู่ในชุมชนข้อมูล เครือข่ายชุมชนออนไลน์เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงและให้สารสนเทศแก่กลุ่มครัวเรือน ทั้งผู้ใช้สารสนเทศและผู้ให้บริการสารสนเทศเน้นความสำคัญของความร่วมมือโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ) โดยสามารถเผยแพร่ผ่านหลายช่องทางอาจจะรวมถึงโทรศัพท์มือถือและเว็บไซต์ (Association for Information Science & Technology, 2024) สารสนเทศชุมชนเป็นข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและมีประโยชน์แก่คนที่มีฐานะยากจนหรือด้อยโอกาสทางสังคม ซึ่งสามารถ ใช้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเพื่อการดำเนินชีวิตประจำวันและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นๆ ของชุมชน หลักการที่สำคัญของการจัดการสารสนเทศนั้นสารสนเทศถือเป็นทรัพย์สินของทุกคนในองค์กร ต่างรับรู้การมีอยู่ของสารสนเทศที่สามารถแบ่งปันข้อมูลแก่กันและกันได้ ถึงแม้ว่าสารสนเทศอาจจะไม่เหมาะสำหรับทุกคน แต่โดยหลักการแล้วการแบ่งปันสารสนเทศช่วยเรื่องการใช้ประโยชน์ องค์กรมีหน้าที่ในการจัดการ และเก็บรักษาเพื่อพร้อมใช้งานอยู่เสมอ การจัดการข้อมูลเป็นความรับผิดชอบของผู้บริหารระดับสูงสุดตลอดจนถึงผู้ปฏิบัติการโดยจะมีผู้รับผิดชอบใน จัดการ จัดเก็บ แบ่งปัน เก็บรักษา และเผยแพร่สารสนเทศอย่างเหมาะสมและมีความรับผิดชอบ (Association for Intelligent Information Management, 2023)

Ashikuzzaman (2023) อธิบายว่าข้อมูลชุมชนเป็นข้อกำหนดและความชอบเฉพาะของชุมชนหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ความต้องการเหล่านี้เกิดขึ้นจากลักษณะเฉพาะ ความสนใจ ความท้าทาย และเป้าหมายของสมาชิกในชุมชน ข้อมูลชุมชนจำเป็นต้องครอบคลุมหัวข้อที่หลากหลาย อาจแตกต่างกันไปตามสถานที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ข้อมูลประชากร ภูมิหลังทางวัฒนธรรม สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม และประเด็นหรือเหตุการณ์เฉพาะของชุมชน การตอบสนองความต้องการด้านข้อมูลของชุมชน จำเป็นต้องทำความเข้าใจกับความต้องการเฉพาะของชุมชน และใช้กลยุทธ์การสื่อสารและแพลตฟอร์มที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้แน่ใจว่าการส่งต่อข้อมูลทันเวลา มีความเกี่ยวข้อง และเข้าถึงได้ ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการใช้ช่องทางต่างๆ เช่น เว็บไซต์ชุมชน โซเชียลมีเดีย จดหมายข่าว หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ศูนย์ชุมชน เวทีสาธารณะ รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชนโดยตรง องค์กร หน่วยงาน และบุคคลสามารถมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างศักยภาพการมีส่วนร่วม และความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน โดยการตระหนักและตอบสนองความต้องการของชุมชนในด้านข้อมูลข่าวสาร

การจัดการความรู้ของชุมชน คือการรวบรวมองค์ความรู้ของชุมชน เพื่อเป็นคลังแห่งความรู้และคลังแห่งปัญญาในการที่จะนำไปถ่ายทอดแก่ผู้คนใน และนอกชุมชน ด้วยองค์ความรู้นี้เองจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความยั่งยืน ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ผู้นำชุมชนเป็นสมาชิกของชุมชนที่ได้ทำความดีประพฤติปฏิบัติตนให้แก่ชุมชนจนเป็นที่ยอมรับของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นผู้นำแบบทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ทำให้เกิดอำนาจบารมีและความเคารพนับถือจากสมาชิกของชุมชนและได้รับการคัดเลือกให้เป็น

ผู้นำของชุมชนและได้ใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ในการสร้างสรรค์ประโยชน์ของชุมชนในการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง (สุเมธี จิตต์ปภัสสร, 2562) และเป็นผู้ที่คาดหวังว่าจะมีบทบาทสำคัญในการจัดการสารสนเทศแก่ชุมชน

การแบ่งปันความรู้เกิดจากกลุ่มคนที่มีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกันมารวมตัวกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยความสมัครใจ เพื่อร่วมสร้างความเข้าใจหรือพัฒนาแนวปฏิบัติในเรื่องนั้นๆองค์ประกอบหลักที่สำคัญๆ ของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1. คน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นแหล่งศูนย์รวมของความรู้ที่สมควรนำออกมาแบ่งปันเป็นอย่างยิ่ง โดยก็ควรจะเป็นคนที่มีความรู้จากการปฏิบัติจริง และอยากจะมาแบ่งปัน และแลกเปลี่ยนความรู้นั้นด้วยความเต็มใจ

2. สถานที่และบรรยากาศที่จะทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีชีวิตชีวาและน่าสนใจ มีความเหมาะสมกับแต่ละกลุ่มคน จะทำให้คนเหล่านั้นมาเจอกันพูดคุย ปรึกษา วิเคราะห์ปัญหา แบ่งปัน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

3. สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ช่วยให้การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกิดได้ง่ายและสะดวกขึ้น เช่น กระดานสำหรับเขียน คอมพิวเตอร์สำหรับการสรุปและจัดเก็บความรู้รวมถึงการแบ่งปันหรือการส่งต่อข้อมูล

การถอดบทเรียนเป็นการจัดการความรู้รูปแบบหนึ่งที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ในกลุ่มที่เป็นระบบเพื่อสกัดความรู้ฝังลึกในตัวตนคน และองค์ความรู้ของท้องถิ่นออกมาเป็นบทเรียนที่สามารถนำไปสรุปและสังเคราะห์เป็นเอกสาร ชุดความรู้ คู่มือ ตำรา ที่บุคคลอื่นสามารถเรียนรู้และนำไปปรับใช้ให้การปฏิบัติงานมีคุณภาพยิ่งขึ้น (สำนักงานพัฒนาคุณภาพ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2563).

การศึกษาผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ของประชาชนในอำเภอควนกาหลง และเพื่อถอดบทเรียนเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศเพื่อการเผชิญปัญหาในช่วงเวลาระหว่างและหลังสถานการณ์โควิด-19 มีความสำคัญเนื่องจากผลการศึกษาเป็นผลลัพธ์ที่สำคัญประการหนึ่งของการดำเนินงานในชุดโครงการวิจัยการพัฒนาบรรจุภัณฑ์จากธรรมชาติประเภทกาบหมากให้ทดแทนการใช้โฟมและพลาสติกเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของแบรนด์ “กาหลง” เป็นสินค้าเศรษฐกิจใหม่ในภาวะวิกฤตโควิด-19 จังหวัดสตูล ซึ่งเป็นเครื่องมืออย่างสำคัญในการขยายโอกาสทางการตลาดในห่วงโซ่ ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนบ้านทุ่งนุ้ย อำเภอควนกาหลง และซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการสามารถเผชิญกับวิกฤตโควิด-19 ในปัจจุบันและในอนาคตก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจ ในการเพิ่มระดับรายได้ของผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น ยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกชุมชนให้ดีขึ้น เข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้

เกิดการสร้างงานและอาชีพในพื้นที่ ลดการอพยพย้ายถิ่นฐานเข้าสู่เมือง มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นแบบเกษตรยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ของประชาชนในอำเภอควนกาหลง
2. เพื่อถอดบทเรียนเกี่ยวกับการแบ่งปันความรู้เพื่อการเผชิญปัญหาในช่วงเวลาระหว่างและหลังสถานการณ์โควิด-19

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสานวิธี ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อวิธีวิจัยเชิง คุณภาพ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกจากผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นผู้นำการบริหารตามโครงสร้างการปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอควนกาหลง ซึ่งประกอบด้วยเขตการปกครอง 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลทุ่งนุ้ย ตำบลควนกาหลง และตำบลควนโดน จำนวนทั้งหมด 21 คน โดยเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 3 คน กำนัน 3 คน ได้แก่ กำนันตำบลทุ่งนุ้ย กำนันตำบลควนกาหลง กำนันตำบลควนโดน และผู้ใหญ่บ้าน ตำบล ละ 5 คน จำนวนทั้งหมด 3 ตำบล และจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพื่อวิธีวิจัยเชิงปริมาณซึ่งเป็นสมาชิกชุมชนตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล จำนวน 294 คน

2. ทฤษฎีการจัดการความรู้นำมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยนี้เพราะเป็นกระบวนการที่ชุมชนนำมาใช้เพื่อใช้ประโยชน์จากทุนความรู้ของชุมชนซึ่งความรู้มีสองประเภทคือความรู้ในตัวบุคคลและความรู้ที่ได้รับการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร การแบ่งปันความรู้เกิดขึ้นในระดับต่างๆ ในองค์กรโดยจะแลกเปลี่ยน มีสื่อต่างๆ ที่อำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนระหว่างกัน (Diab, 2021)

3. การเก็บรวมรวมข้อมูลของการวิจัยนี้ โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลรูปแบบผสานวิธีดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง และได้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence) แล้ว และมีการบันทึกเทป ในระหว่างเดือนกรกฎาคม 2565 ถึง มีนาคม 2566 คณะผู้วิจัยลงพื้นที่นัดหมายสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างกับผู้นำชมชน ในประเด็น

คำถามหลัก 5 ด้านคือ 1) ผลกระทบที่ชุมชนได้รับจากสถานการณ์โควิด-19 ระหว่าง ปี 2563-2564 2) วิธีการรับมืออย่างไร 3) การสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้กับชุมชน 4) การสะท้อนบทเรียนสำคัญ หากเกิดสถานการณ์วิกฤตต่าง ๆ ขึ้นอีกในอนาคต และ5)นโยบายขับเคลื่อนการทำงานเพื่อแก้ปัญหาขยะพลาสติกที่ไม่ย่อยสลายเป็นอันตรายกับสิ่งแวดล้อม

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้ *แบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบจาก โควิด* 19 ซึ่งดัดแปลงจากแบบสอบถามของโครงการจ้างงานประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 (COVID-19) ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (n.d.) ที่มา : (1. แบบประเมินพฤติกรรมเสี่ยง COVID-19 สำหรับบุคลากรและนักศึกษา จัดทำโดย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2. แบบสอบถาม ความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมการป้องกันโรคสำหรับประชาชนในกลุ่มวัยผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชุมชน จัดทำโดย สำนักสื่อสารความเสี่ยงและพฤติกรรมสุขภาพ กรมควบคุมโรค 3. แบบสำรวจความวิตกกังวล ความเครียด ผลกระทบและการรับรู้ระหว่างการปฏิบัติงานในสถานการณ์การ แพร่ระบาดของโรค COVID 19 จัดทำโดย สภาการพยาบาล) จำนวน 300 ชุดในการดำเนินการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย 1)คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ผลกระทบที่ได้รับจากสถานการณ์โควิด-19

4. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสัมภาษณ์ที่ประกอบคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลมีอิสระในการตอบคำถามและสะท้อนเรื่องราว ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ส่งแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ และได้แก้ไขตามคำแนะนำให้สมบูรณ์ก่อนการสัมภาษณ์และแจกแบบสอบถามจริง

5. วิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

เมื่อเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้วทำการตรวจสอบด้วยวิธีการสามเส้าด้านข้อมูล ด้านผู้วิจัยหรือผู้เก็บข้อมูล

- ด้านข้อมูล เป็นการตรวจสอบว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ จะเน้นการตรวจสอบ ข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งต่าง ๆ ว่ามีความเหมือนกันหรือไม่ ซึ่งถ้าทุกแหล่งสารสนเทศพบได้ข้อค้นพบมาเหมือนกันแสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มีความถูกต้อง เช่น เปรียบเทียบข้อมูลจากการสังเกตกับการสัมภาษณ์ เปรียบเทียบกับสิ่งที่พูด เพื่อตรวจสอบความแน่นอนของคำพูดในเรื่องเดียวกันแต่ละเวลาเปรียบเทียบมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ จากปรากฏการณ์ เปรียบเทียบข้อมูลเรื่องเดียวกันที่ได้มาจากผู้ให้ข้อมูลหลักหลายคน และกำหนดให้ผู้สัมภาษณ์สามารถซักถามเจาะลึกซ้ำโดยตัวผู้สัมภาษณ์ได้เมื่อพบคำตอบที่ยังไม่ชัดเจน

- ด้านผู้วิจัยหรือผู้เก็บข้อมูล เป็นการตรวจสอบจากผู้วิจัยหรือผู้เก็บข้อมูลต่างกัน นำมาเปรียบเทียบว่าได้ค้นพบที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไรซึ่งถ้าผู้วิจัยหรือผู้เก็บข้อมูลทุกคนพบว่าข้อค้นพบที่ได้มามีความเหมือนกันแสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มามีความถูกต้อง
- ข้อพิจารณาด้านจริยธรรม คณะผู้วิจัยการติดต่อและขอความอนุเคราะห์ก่อนการสัมภาษณ์จริง และได้แจ้งวัตถุประสงค์ในกาดำเนินงานวิจัยแก่ผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยที่คณะผู้วิจัยจะเปิดเผยข้อมูลตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์อนุญาตเท่านั้น และได้ขออนุญาตนำข้อความมาใช้ประกอบการนำเสนอในงานวิจัย ในส่วนของข้อมูลที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์จะเผยแพร่ ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลไว้เป็นความลับโดยไม่ทำการเผยแพร่
- นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการนำเสนอผลการวิจัยในเชิงพรรณนา

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการใช้การวิเคราะห์ผลการวิจัยใช้สถิติพรรณนา จำแนกค่าความถี่และร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. จำนวนผู้ติดเชื้อสถานการณ์โควิด-19 ของประชาชนในอำเภอควนกาหลง

ผลการวิจัยพบว่าอำเภอควนกาหลงเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิดมาก มีปริมาณผู้ติดเชื้อในตำบลละประมาณ 2,000 คน โดยเฉลี่ยหมู่บ้านละ 100-200 คน สูงสุดอยู่ที่ หมู่ที่ 4 ตำบลควนกาหลง มีจำนวนผู้ติดเชื้อก่อนสายพันธุ์โอมิครอน 800 คน

จำนวนผู้ติดเชื้อมีความสัมพันธ์กับการระดับสถานการณ์วิกฤตตามทัศนะของผู้นำชุมชน ในกรณีที่จำนวนผู้ติดเชื้อมีน้อยกว่า 100 ราย ความเห็นของผู้นำชุมชนเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ สถานการณ์อยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อจำนวนผู้ติดเชื้ออยู่ระหว่าง 100-500 ราย จะถูกประเมินระดับสถานการณ์แตกต่างกันไป จากข้อมูลในการสัมภาษณ์พบว่าจะถูกประเมินในระดับ ปานกลาง ถึงมาก การประเมินระดับสถานการณ์ยังแตกต่างกันตามระดับภาระหน้าที่ โดยกำนันและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลประเมินสถานการณ์วิกฤตโควิด-19 ในระหว่างปี 2563-2564 ที่ผ่านมาในระดับมาก ถึงมากที่สุด ในขณะที่ผู้ใหญ่บ้านนั้นเผชิญกับจำนวนผู้ติดเชื้อในพื้นที่เฉพาะหมู่บ้านของตนซึ่งส่วนใหญ่ต่ำกว่า 100 คน ยกเว้นหมู่ที่ 4 ตำบลควนกาหลงที่มีจำนวนผู้ติดเชื้อและกักตัวสูงถึง 800 คน

2. ผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ของประชาชนในอำเภอควนกาหลง

ผู้นำชุมชนประเมินระดับสถานการณ์ที่เป็นการสะท้อนออกมาจากผู้นำชุมชนแต่ละคน พบว่า ผลกระทบที่สำคัญที่สุดคือ ผลกระทบต่อรายได้ สอดคล้องกับผลกระทบเชิงลบจากสถานการณ์โควิด-19 สามลำดับแรกที่ชุมชนระบุไว้คือ ผลกระทบเกี่ยวกับรายได้และความช่วยเหลือของภาครัฐในการเพิ่มรายได้ ($\bar{X}$= 4.08) รองลงมาเป็นผลกระทบต่อการปรับตัวกับกิจวัตรประจำวันไม่ได้ ($\bar{X}$= 4.00) และผลกระทบเกี่ยวกับการดูแลตนเองและครอบครัวกลายเป็นเรื่องที่ยากมากขึ้น ($\bar{X}$= 4.00) อย่างไรก็ตามในท่านกลางวิกฤติก็ยังมีผลกระทบเชิงบวกหลายประการที่สอดคล้องกันกับความเห็นของคนในชุมชน ผู้นำชุมชนได้ระบุไว้ว่าเป็นช่วงเวลาที่ผู้คนในชุมชนเกิดความรักใคร่สามัคคีกันมากขึ้น มีความเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดูแลสมาชิกในครอบครัว ญาติมิตรมากขึ้น ($\bar{X}$= 4.09) รวมถึงเคร่งครัดในการดูแลความสะอาด และสุขอนามัยมากขึ้น ($\bar{X}$= 4.06)

3. การถอดบทเรียนเกี่ยวกับการแบ่งปันความรู้เพื่อการเผชิญปัญหาในช่วงเวลาระหว่างและหลังสถานการณ์โควิด 19

การถอดบทเรียน เป็นการทบทวนหรือสรุปประสบการณ์การทำ งานที่ผ่านมาในแง่มุมต่างๆ เพื่อให้เห็นถึงรายละเอียดของเหตุปัจจัยทั้งภายในและภายนอก ซึ่งทำ ให้เกิดผลอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทั้งที่สำเร็จหรือล้มเหลว หรือการสืบค้นความรู้จากการปฏิบัติงาน โดยใช้วิธีการสกัดความรู้และประสบการณ์ที่ฝังลึกจากกลุ่มเป้าหมายที่ได้ร่วมการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งบันทึกรายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ผลการปฏิบัติงาน และความรู้ใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงานทั้งที่เป็นบทเรียนทางลบหรือบทเรียนจากความล้มเหลว และบทเรียนทางบวกหรือบทเรียนจากความสำเร็จ (วิจารณ์ พานิช, 2563) จากผลการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน สามารถสรุปประสบการณ์การจัดการสารสนเทศเพื่อการแก้ปัญหาในช่วงวิกฤติและหลังสถานการณ์โควิด-19 ของผู้นำชุมชนอำเภอควนกาหลงในด้านต่างๆเช่น การทำงานเป็นทีม ช่องทางการสื่อสาร วิธีการปฏิบัติงาน แนวปฏิบัติในระหว่างการเผชิญสถานการณ์ แนวปฏิบัติหลังสถานการณ์โควิด 19เป็นต้น

- การทำงานเป็นทีม ผู้นำชุมชนทำงานร่วมกับบุคลากรจากหลายภาคส่วน เช่น บุคลากรจากอำเภอ ทีมแพทย์ บุคลากรสาธารณสุขจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ. สต.) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อ.ส.ม) ซึ่งถือเป็นด่านหน้าทำงานหนัก ลงพื้นที่เยี่ยมบ้าน ให้ความรู้เรื่องสาธารณสุข การใช้ยา และการเฝ้าระวังการระบาด COVID-19 หาข่าวผู้มีความเสี่ยง เฝ้าระวัง ติดตาม กักตัวบุคคล และให้ความรู้ประชาชนถึงการป้องกันการติดเชื้อ COVID-19 (วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์, 2563)

- กลุ่มไลน์หมู่บ้านเป็นช่องทางการสื่อสารหลักเพื่อติดต่อระหว่างกันที่รวดเร็ว เช่น การประชุมหมู่บ้านทุกวันที่ 7หรือวันที่11 ของทุกเดือนผ่านแอปพลิเคชั่นไลน์ ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านใส่แมสก่อนออกจากบ้าน ล้างมือบ่อยสม่ำเสมอ ซักทำความสะอาดเสื้อผ้า และเมื่อออกไปนอกบ้านให้อาบน้ำทันที

เมื่อกลับถึงบ้าน รณรงค์อย่าออกนอกพื้นที่ ผู้ที่มาจากต่างจังหวัดก็ต้องกักตัวเพื่อป้องกันการแพร่เชื้อ รวมถึงมีการประกาศทางหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน เป็นต้น

- ผู้นำชุมชนจะทำงานรูปแบบในเชิงรุกเช่น การเดินพบเยี่ยมแต่ละครัวเรือน การส่งน้ำ อาหาร ยา หรือขอความร่วมมือหรืออนุเคราะห์จาก อสม. สาธารณสุข รพ.สต. เพื่อใช้รถกระจายเสียงเพื่อการลงพื้นที่ที่ไปทำความเข้าใจกับชาวบ้านให้ได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว เพราะที่ผ่านมาข้อมูลในเชิงสร้างความเข้าใจกับชุมชนมีน้อยมากในช่วงแรก ๆ เมื่อเกิดโรคระบาดก็จะเห็นผลทางลบเป็นส่วนมาก และให้ข้อมูลในเชิงของการป้องกัน เช่นการรักษา จะทำให้ประชาชนสามารถป้องกันตัวเองได้และสามารใช้ชีวิตในสังคมได้ โดยที่ไม่ต้องตระหนก ตกใจจนเกินไป และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้

- แนวแนวปฏิบัติในระหว่างการเผชิญสถานการณ์ต้องมีแผนและแนวปฏิบัติที่สำคัญ ได้แก่ 1)แผนและมาตรการป้องกันภาวะการตื่นตระหนกมาจากภาวะวิกฤติการณ์ที่รุนแรง ซึ่งนำมาสู่ “การหวาดระแวงต่อกัน” “การถือโทษโจษจัน” ในหมู่บ้านที่นำไปสู่ความขัดแย้ง 2)ความจำเป็นในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วในแต่ละวัน 3)การเอื้อเฟื้อเกื้อกูลและส่งต่อกำลังใจให้กันเพราะต่างก็ตกอยู่ในสถานการณ์ยากลำบากเพื่อให้มีความหวังและมีทัศนคติในเชิงบวก 4) การสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงใจ โดยไม่ปิดบังข้อมูลเพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างตรงจุด รวดเร็ว 5)การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเรื่องการเลี้ยงชีพในวิกฤตโดยผลิตสินค้าจากวัสดุธรรมชาติที่มีอยู่ชุมชนจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ เช่นกาบหมาก ไม้ไผ่

- แนวแนวปฏิบัติหลังสถานการณ์โควิดสารสนเทศเรื่องการเก็บออมเงินเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องส่งเสริมอย่างจริงจังเพื่อเตรียมพร้อม ไว้เมื่ออาจเจอวิกฤตในวันข้างหน้า การไม่ตั้งอยู่บนความประมาทมีความระมัดระวังในการใช้ชีวิตมากขึ้น การพัฒนาให้สมาชิกชุมชนเป็นผู้ประกอบการมีรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดหลังวิกฤตโควิด-19โดยการพัฒนาทักษะการสื่อสารการตลาดการรู้สารสนเทศดิจิทัลและการทำการตลาดแบบจำคู่ค้าเพื่อการสร้างรายได้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน

การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ประชาชนในอำเภอควนกาหลง ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19ต่อครัวเรือนโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติเรื่องผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ต่อครัวเรือนในประเทศไทย พ.ศ. 2565 ในด้านธุรกิจและและมาตรการด้านสาธารณสุขในที่ทำให้หน่วยงานบริการต่างๆ หยุดชะงัก ทำให้เกิดการตกงานและขาดรายได้ ความคุ้มครองทางสังคมและการเข้าถึงบริการพื้นฐาน การศึกษา การคุ้มครองจากความรุนแรง อาหารและโภชนาการ และสุขภาพและความเป็นอยู่

โดยเฉพาะครัวเรือนที่มีความเปราะบางอยู่แล้วย่อมได้รับผลกระทบที่มีความรุนแรงเพิ่มขึ้น วิธีการรับมือของครัวเรือนคือการรับการช่วยเหลือจากโครงการภาครัฐ และลดการซื้อสินค้าประเภทอื่นที่ไม่ใช่อาหาร (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565)

สถานการณ์วิกฤติโควิด-19 เป็นปัญหาที่มีความรุนแรงในระดับสูงเพราะมีการกระจายไปทั่วโลก บทบาทผู้นำประเทศและผู้นำในแต่ละภาคส่วนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินไปอย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้รับมือกับการระบาดได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความมั่นใจให้แก่ประชาชน จะต้องสื่อสารในพื้นที่สาธารณะด้วยความระมัดระวังโดยไม่กล่าวในสิ่งที่ไม่ถูกต้องหรือยังไม่แน่ชัดออกไปภายใต้สถานการณ์วิฤกตควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการสวมหน้ากากอนามัยหรือการฉีดวัคซีน (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ), 2563)ผู้นำชุมชนในอำเภอควนกาหลงมีบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญในการจัดการสารสนเทศของชุมชนตามความต้องการของชุมชน (Ashikuzzaman, 2023) ในระหว่างและหลังวิกฤตการณ์โควิดด้านต่างๆ ดังนี้

1. ข่าวสารและเหตุการณ์ท้องถิ่นในระหว่างวิฤกตการณ์เพื่อให้ชาวบ้านได้ตระหนักถึงความรุนแรงของสถานการณ์และดำรงชีวิตอยู่ในวิกฤตการณ์ได้อย่างปลอดภัย

2. ทรัพยากร และสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่ในชุมชน เช่น สถานพยาบาล สถานศึกษา บริการจากภาครัฐ ธุรกิจท้องถิ่นระหว่างช่วงเวลาวิกฤตการณ์

3. การมีส่วนร่วมของรัฐบาลและประชาชน โดยมีผู้นำชุมชนเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ สื่อสาร สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของรัฐบาล นโยบายของรัฐบาลสู่การดูแลประชาชนในท้องถิ่น

4. ความปลอดภัยและการเตรียมพร้อมรับมือเหตุฉุกเฉินที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต สารสนเทศเกี่ยวกับมาตรการด้านความปลอดภัย วิธีการรับมือเหตุฉุกเฉิน การริเริ่มของตำรวจชุมชน การเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติ และทรัพยากรในการรับมือกับเหตุฉุกเฉิน ภัยธรรมชาติ หรือโรคระบาดที่รุนแรง

5. การศึกษาและการเรียนรู้ โอกาสทางการศึกษา โรงเรียน หลักสูตร การฝึกอบรมอาชีพ ทุนการศึกษา และทรัพยากรตลอดชีวิต

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในไม่กี่ประเทศที่ได้รับการชื่นชมจากระดับนานาชาติว่ามีการบริหารจัดการที่ดี สามารถควบคุมผู้ติดเชื้อและมีจำนวนผู้ที่ได้รับการรักษาจนหายกีเป็นระดับต้นๆของโลก ความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับทุกคน (พัฒนาพร ฉัตรจุฑามาส และคณะ, 2563) หากครัวเรือนได้รับแนวทางในการรับมือที่ดี รวมทั้งมีมาตรการทางการเงินที่เหมาะสม ย่อมทำให้ครัวเรือนมีความสามารถในการฟื้นตัว และสามารถสร้างภูมิต้านทานของครัวเรือนที่ดีได้ในภาวะหลังวิฏฤตการณ์ โควิด-19

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในอนาคต

การแบ่งปันความรู้เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูล ทักษะ ความเชี่ยวชาญ ระหว่างบุคคล เพื่อน ครอบครัว ชุมชน หรือ องค์กร โดยความรู้นั้นอาจอยู่ในรูปทั้งความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) เช่น ประสบการณ์ ความหยั่งรู้ส่วนบุคคล ความเชี่ยวชาญ และ ความรู้ภายนอก (Explicit Knowledge)ซึ่งเป็นความรู้อยู่ในรูปเอกสาร (ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559) การแบ่งปันความรู้ เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการบริหารจัดการทั้งองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน รวมไปถึงการบริหารจัดการในท้องถิ่นต่าง ๆ สำหรับผู้นำชุมชน โดยเฉพาะการแก้ปัญหาในช่วงวิกฤติต่างๆ จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าผู้นำชุมชนได้แบ่งปันความรู้เพื่อการแก้ปัญหาในช่วงวิกฤติและหลังสถานการณ์โควิด-19 ของผู้นำชุมชนอำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูลได้เป็นอย่างดี เราไม่สามารถรู้ได้ว่าในอนาคตจะเกิดวิกฤตการณ์ใดขึ้นบ้าง

การวิจัยเกี่ยวกับการแบ่งปันความรู้และการจัดการสารสนเทศของผู้นำชุมชน กลุ่มวิสาหกิจกลุ่มอื่นๆ ในประเทศไทยเป็นประเด็นที่ควรได้รับการศึกษาต่อเนื่องเพราะจะเป็นการสร้างองค์ความรู้ สร้างความเข้มแข็งในองค์การ ชุมชน หมู่บ้าน รวมถึงสามารถแก้ปัญหาวิกฤติต่างๆ อีกทั้งการจัดการสารสนเทศยังสามารถรวบรวมสารสนเทศที่สำคัญจากชาวบ้านหรือบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อให้เกิดเป็นแนวปฏิบัติที่ดีเพื่อนำไปแก้ไขปัญหาแก่ชุมชนอย่างยืน

ในยุคดิจิดัลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการใช้แอปพลิเคชั่นเพื่อการเป็นอยู่ที่ดีของชาวบ้าน ซึ่งเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชัน การยอมรับแอปพลิเคชัน ความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับแอปพลิเคชันกับระดับพฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันและแนวทางพัฒนาการใช้แอปพลิเคชัน ในการปฏิบัติงาน(รุ่งนภา พาระพันธ์ และเศรษฐวัฒน์ โชควรกุล, 2566) นอกจากนั้นงานวิจัยในอนาคตสามารถศึกษาแนวทางการพัฒนาการใช้แอปพลิเคชั่นอื่นๆ หรือศึกษาแอปพลิเคชั่นที่มีอยู่แล้วเพื่อช่วยให้ผู้นำชุมชนนำไปประยุกต์และแก้ไขวิถีชีวิตของประชาชนในความดูแลหลังการเกิดวิกฤติการณ์ในชุมชนต่างๆ ได้ในอนาคต.

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (n.d.) *แบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบจากโรคโควิด-19.* สืบค้น 12 ธันวาคม 2566 จาก https://research.psru.ac.th/assets/files/download/aca_798_06-11-2563.pdf.

พัฒนาพร ฉัตรจุฑามาส และคณะ. (2563). *บทเรียนจากผู้นำหญิงในภาวะวิกฤต : ผู้นำควรรับมือวิกฤตโควิด-19 อย่างไร ?.* สืบค้น 12 ธันวาคม 2566 จาก https://www.chula.ac.th/news/30607/.

รุ่งนภา พาระพันธ์ และเศรษฐวัฒน์ โชควรกุล. (2566). *แนวทางการพัฒนาการใช้แอปพลิเคชัน "พ้นภัย" ในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา.* สืบค้น 12 ธันวาคม 2566 จาก https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JLGISRRU/article/view/264302.

วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์. (2063). *อสม. อาวุธลับในการยับยั้ง COVID-19* สืบค้น 12 ธันวาคม 2566 จาก https://www.the101.world/village-health-volunteers/.

วิจารณ์ พานิช. (2563). การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง : Transformative Learning. *วารสารบัณฑิตศึกษา,* 14(2), 241-250.

ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2559). *Knowledge Sharing – การแบ่งปันความรู้.* สืบค้น 12 ธันวาคม 2566 จาก https://www.sdgmove.com /2021/09/02/sdg-vocab-55-knowledge-sharing/.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ). (2563). *บทเรียนสภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤติโควิด-19.* สืบค้น 12 ธันวาคม 2566 จาก https://tdri.or.th/2020/01/covid-1/.

สุเมธี จิตต์ปภัสสร. (2562). *บทบาทของผู้นำชุมชนในการสร้างการมีส่วนร่วมในโครงการขยะเหลือศูนย์ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์.* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานจังหวัดสตูล. (2561). *ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับจังหวัดสตูล.* สืบค้น 12 ธันวาคม 2566 จาก http://www.satun.go.th.

สำนักงานพัฒนาคุณภาพ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2563). *การแลกเปลี่ยนเรียนรู้(Knowledge Sharing) คือ อะไร.* สืบค้น 12 ธันวาคม 2566 จาก https://qd.ku.ac.th/storage/files/news/0qThSMukT8xHbR1m46PcyrNDYM19BFkasDBLZxZW.pdf.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (2565). *โครงการสำรวจผลกระทบจากสถานการณ์*

การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ต่อครัวเรือนในประเทศไทย พ.ศ. 2565.

Ashikuzzaman, MD. (2023). *Community Information Needs*. Retrieved 11 December 2023 from https://www.lisedunetwork.com/community-information-needs.

Association for Information Science & Technology. (2024). *Information communities: Characteristics gleaned from studies of three online networks*. Retrieved 14 July 2024 from https://asistdl.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/meet.1450400137

Association for Intelligent Information Management. (2023). *What is Information Management?.* Retrieved 11 January 2024 from https://www.aiim.org/what-is-information-management.

Belghith, N. B H. & Arayavechkit, T. (2021). *Impact of COVID-19 on Thailand's households – Insights from a rapid phone survey.* Retrieved 1 2 December 2023 from https://blogs.worldbank.org /eastasiapacific/impact-covid-19-thailands-households-insights-rapid-phone-survey.

Diab, Y. (2021). *The Concept of Knowledge Sharing in Organizations (Studying the Personal and Organizational Factors and Their Effect on Knowledge Management) .* Retrieved 1 2 December 2023 from https://www.msaes.org/article_132364_ae02808cf8f2e7e 82eb61f20f3e68008.pdf.